

Türk Kültürü

TÜRK KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

2008/1

Ankara <Bahar> 2008

GENÇLİĞE BAKIŞLARI AÇISINDAN TEVFİK FİKRET VE MEHMET AKİF ERSOY

Beyhan KANTER

Özet: Bu makalede Tevfik Fikret ve Mehmet Akif Ersoy'un şiirlerinden yola çıkarak, onların gençliğe bakışları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Edebiyatı, Türk Şiiri, Mehmet Akif Ersoy, Tevfik Fikret.

Tevfik Fikret and Mehmet Akif Ersoy with Their Idealizations of the Youth

Abstract: The article examines the ideals of Tevfik Fikret and Mehmet Akif Ersoy for the young generations in reference to their poems.

Keywords: Turkish literature, Turkish poetry, Mehmet Akif Ersoy, Tevfik Fikret.

Sanat eserleri; meydana geldikleri, oluşum süreçlerini tamamladıkları dönemin siyasal ve sosyal olayları ile edebi akımlarından izler taşırlar. Osmanlı imparatorluğunun batının gerisinde kaldığı, çöküş sürecinin hızlandığı bir atmosferde şair ve yazarlar 'toplumdan' ve 'topluma ait olan her şeyden' uzaklaşarak "hayali hakikate tercih etmişlerdir." Realitenin dışlandığı ve kabul görmediği bu dönemde şiir; ruhsal çelişkilerin ve tükenişlerin gizlendiği bir barınak olmuştur.

Servet-i Fünûn döneminde bireysel şiirin, toplumsal duyuş tarzının önüne geçmesi neticesinde şairler de bu yolda eserler kaleme almışlardır. Dönemin siyasi ve sosyal olaylarından kendilerini soyutlayan şairler, kendi dünyalarına yönelerek bireysel ıstıraplarını dile getirmeyi tercih etmişlerdir. Servet-i Fünûn'un melankolik ve yalnız şairi Tevfik Fikret'in şiirlerinde de görünürde olana ve yaşanana tepki gösteren "içe dönük bir mizacın" ıstırapı esastır. Tevfik Fikret, gerçeği kolay kabullenemeyen ve sürekli yakınan bir üslupla şiirlerini şekillendirmiştir. Bu tutumunun temelinde kendini kuşatılmış hissedenden insanın, mekânsal darlığı söz konusudur. Kendini mekânla kuşatılmış hissedenden insan için yaşam, huzursuzluğun merkezidir. Bu anlamda, insanın hayata adımını attığı 'an' aldığı ilk yenilgisi, yaşama devam etmek ise en büyük yenilgisidir. Aldığı yenilgileri baştan kabullenen Tevfik Fikret, yaşamla sağlıklı iletişim kuramamış ve yaşamdan sürekli şikâyet etmiştir.

Tevfik Fikret, "içe dönük mizacının etkisiyle" şiirlerinde haykıramaz, haykırmaya çalıştığı zamanlarda şiirinin sesi belirsizleşir. T.Fikret tepkilerin şairidir. Ya kendisi tepki gösterir ya da kendisine tepki gösterilir. "O, huzur halini yaşayabilmek için daima uzaklarda bir yer hayal eder ve orada yalnız, hayatın

sıkıntılarında uzak yaşama özlemi duyar.” (Kavaz 1996: 369). Şiirlerinde her ne kadar bireyi ve kendi ruh dünyasını ön plana çıkarsa ve kendi iç sesinin etkilenmelerini şiirine yansıtırsa da onun sosyal içerikli eserleri de vardır. Özellikle bir dönem hayata bağlandığı tek varlık olan oğlu Haluk için yazdıkları bunun en güzel örneğidir. Haluk için yazdığı şiirlerde Haluk’un şahsında Türk gençliğine yol gösteren Tevfik Fikret, gençlerin kendisi gibi karamsar olmamalarını, geleceğin onlar için ümit vaat ettiğini belirtmiştir.

İçeride dönük bir bireyin ıstırapıyla şiirlerini temellendiren Tevfik Fikret’in karşısına her yönüyle dışarı dönük bir duyuş tarzıyla şiirler yazmış olan Mehmet Akif Ersoy çıkar. Mehmet Akif’in şiiri ise haykırdıkça gürleşir; gürleştikçe destansı boyutu artar. Mehmet Akif Ersoy’un şiirinin kaynağı, doğu tandanslı mistik manzum hikâyelerdir. Ona göre sıkıntılardan ve yok oluştan kurtularak ‘tamliğe’ ulaşmanın yolu dinden geçer. “Kültürün arkaik düzeylerinde, din ‘açılışı’ insanüstü bir Dünya’ya, aksiyoloji değerlerinin dünyasına götürür” (Eliade 1993: 133). Tevfik Fikret, bu noktada Mehmet Akif Ersoy’dan ayrılır. Çünkü Fikret, dinden ve dine ait olan her şeyden uzaktır. Onun için bir tek gerçek vardır: İlim.

Tahkiyeli tarzda yazdıkları şiirlerde hem Tevfik Fikret hem Mehmet Akif oldukça başarılı bir dil yapısı kullanmıştır. Hatta M.Akif’in nesir diline yaklaşan bir doku oluşturması yazdıklarının şiir olup olmadığı konusunda tereddütlere yol açmış ve eleştirilere neden olmuştur. Her iki şairin de sanat anlayışını şekillendiren ve idealize ettikleri fikirleri ‘tip’leştiren müşahhas kişileri vardır: Halûk ve Asım. Yaşadıkları toplumun sosyal ve siyasi olaylarına, devrin şartlarına uygun anlamda gelişen ve dile gelen bu tipler aynı zamanda Osmanlı’nın ya da Türkiye’nin içinde bulunduğu ikilemin en güzel örneğini teşkil etmektedir. Bir yanda Batı’nın ilerlemiş teknolojisini kabullenmek zorunda olduğumuzu bilen bir nesil, öte yanda Batı’nın ‘öteki’ yüzünün farkında olan bir nesil. Her iki nesil de ortak amaçlar uğruna çaba sarf etmek isterler: Vatanın terakkisi.

Ortak amaçlar uğruna idealist tipler oluşturan Tevfik Fikret ve Mehmet Akif düşünsel anlamda birbirlerinden çok farklı iki kutbun temsilcisidirler. Mehmet Akif, milli ve manevi duygularla beslenen ve batının sadece ilmini almaya yönelen bir nesil isterken; Tevfik Fikret, pozitivist bir neslin yetişmesi için çaba harcamıştır. Pozitivizmi dinin karşısına yerleştiren Fikret, yalnız İslam’ı değil bütün dinleri reddetmiştir. Olaylardan, insanlardan, yaşamdan, dinden kaçmaya çalışmıştır. Kaçamadığı tek şey kendi gerçekliğidir. Mehmet Akif, Fikret’i bu yönüyle eleştirmekten çekinmemiş ve onu “zangoçlukla” suçlamıştır. Ancak aynı millete mensup olan ve milletin gelişmesi için çabalayan her iki şairde de “kollektif bilinçaltı”nın oluşturduğu ortak semboller ve imajlara rastlamak mümkündür. Özellikle idealize ettikleri Haluk ve Asım tipleri bu ortak unsurlarla

beslenerek büyümüştür. Asım ve Haluk için yazılan mısralarda bu ortak unsurlar farklı olarak ele alınsa da özde birdir:

*"Asım'ın nesli... Diyordum ya... Nesilmiş gerçek
İşte çiğnetmedi namusunu çiğnetmeyecek"*

M. Akif için Asım ve onun nesli "gerçek nesildir": Şairin arzuladığı aydınlık günlerin gelmesi bu nesil sayesinde olacaktır. Asım'ın şahsında temsil edilen Türk genci; yargılamak ve sorgulamak yerine olumsuzlu olumluya çevirme gücüne sahip olmalı ve kaosu oluşturduğu gürültüyü, kozmik olanın sükûnetine çevirmeyi başarmalıdır. Bu anlamda Asım, sadece kendi ruhunu değil bütün toplumun ruhunu kurtaracaktır. Mehmet Akif'e göre, Batı karşısında kaybedilen benlik bilinci, bireysel çözümlerle değil toplumsal dinginliği ve birliği sağlamakla olur. Asım'ın karşısında ise pozitifizmi -akılcılığı- temsil eden Haluk vardır. T. Fikret, "Haluk'un İskoçya'ya gidişi münasebetiyle onun şahsında gençliğe gösterilmek istenen yolu çizer."(Okay 1998: 150).

*"Hani bir gün seninle Topkapı'dan
Geliyorduk, yol üstü bir meydan
Bir çınar gördük enli, boylu, vakur
Bir ağaç, hiç eğilmemiş mağrur
Koca bir gövde, belki altı asır
Belki ondan da fazla, dalgın ağır
Kaygısız bir ömür sürüp gelmiş
Öyle serpilmiş, öyle yükselmiş
Ki civarında kubbeler, damlar
—Ser-te-ser secde gir-i istiğfar
Onu haşyetle seyreder gibidir."*

Tevfik Fikret'in yukarıdaki dizelerde kullandığı "ağaç" imgesi evrensel bir imgedir. Karanlık olandan aydınlık olana gidişi ve kurtuluşu sembolize eder. Ağaç, kökleri aracılığıyla, bir ucu yerin altında, gövdesi aracılığıyla bir ucu göktedir. Ağacın tohumdan başlayan yolculuk serüveni dirilişin ve göksel olana yönelişin ifadesidir. 'Çınar ağacı'; 'hükümdarlığı' ve 'hâkim olmayı' imgeler. Altı asırlık çınar ağacı, altı asır hüküm süren Osmanlı imparatorluğudur. Tevfik Fikret'in yukarıdaki dizelerde kullandığı ve kolektif şuuru da sembolize eden ağaç imgesi, rüyalarda da yerini almıştır. Osman Gazi, daha Osmanlı devletinin kuruluşundan önce rüyasında Şeyh Edebalı'nın koynundan doğan bir ayın kendi göğsünde battığını, ardından göbeğinden filizlenip göğe doğru büyüyen bir ağacın gölgesiyle bütün dünyayı kapladığını görür. Düşteki ay, Osman gazi ile evlenecek olan Mâl hatunu, ağaç ise onların soyundan gelecek devleti simgeler. Ağaç kuşatıcı ve kapsayıcıdır. Çınarın ihtişamlı ve mağrur görüntüsü; Osmanlı imparatorluğunun ihtişamını, kubbelerin ve damların ona hayran kalması ise

batıyı imgeler. Yukarıdaki dizelerde Osmanlı İmparatorluğunun muhteşemliğini dile getiren şair, aşağıdaki dizelerde ise çöküşe giden süreci hatırlatır:

*"Bu mehabetli gövde çırcıplak
Ne yeşil bir filiz, ne bir yaprak
Kuruyor ah, pek yazık! Şu devrin
Şerha böğründe belki bir hain
Baltanın bir gazablı yıldırımın
Zehridir... Söyle ey çınar bağrın
Hangi odlarla yandı? Hangi siyah
Seni kim şimdi bağlanıp saracak
Kim şifalar verip de kurtaracak
Şu dönen kargalar başında senin
Söyle bunlar mudur zehirleyenin"*

Gövdenin çırcıplak olması Tevfik Fikret'e göre, yalnızlık ve ümitsizliktir. 'Yeşil bir yaprak'ın ve 'yeşil bir dalın olmaması' ise umutların tükenişidir. Ülke, terk edilmişliğin katlanılmazlığıyla karşı karşıya kalmıştır. Yukarıdaki dizelerde geçen balta imgesi, parçalayıcı özelliğinden dolayı kaosu simgeler. Baltanın yıldırımla birleşmesi, Osmanlı'nın kısa sürede parçalanıp yıkılma tehlikesini anlatır. Tevfik Fikret'e göre, ağacın aciziyetini ortadan kaldıracak kimse olmaması neticesinde, kargalar ağacın çaresizliğini fırsat bilerek, ağaca üşüşürler. "Karga" nankörlüğü, kallesliği, asalak yaşamayı yani emperyalizmi simgeler. Karga sembolüyle Osmanlı imparatorluğuna ihanet edenler kastedilmiştir.

*"Sen bu menhelde kalma sıçra atıl
Bir ziya karbanı bul ve atıl
Gez dolaş kâinatı efkârı
Daima önde daima yukarı
Pür tehaliük hayat u kuvveden
Ne bulursan bırakma sanat fen
İtimad, itina, cesaret, ümid
Hepsi lazım hepsi bu yurda müfid
Bize bol bol ziya kucakla getir
Düşmek etrafı görmemektir"*

Batının cazibesine kapılan ve kurtuluşu Batı'da gören Fikret, Haluk'un bütün kâinatı efkârı gezmesini ister. Şair, içe kapanık bir toplum içinde yaşamış olmanın ezikliğinden kurtulma psikolojisi içindedir. Bu psikolojiden kurtulmanın en iyi yolu batıyı tanımak ve batıyı anlamaktır. Çünkü Tanzimat sonrasında batının karşısında hayrete düşen ve Osmanlı'nın durumundan endişe eden aydınlar, ani bir irkilme ile birçok şey yapmaya çalışmışlardır. Her anlamda düşüşü yaşayan

Osmanlı imparatorluğu ise batının gerisinde kalmış ve aldığı darbelerle yıkılmaya yüz tutmuş ve düşmekten kurtulamamıştır.

“Düşmek”, yaşam karşısındaki tedirgin insanın çatışmalardan aldığı yenilgidir. Etrafında olup bitenlere kayıtsız kalan, boş vermişliğin eşliğinde olan insan düşmeye mahkûmdur. Batıya kayıtsız kalan ve düşmenin eşliğinde olan ve oradaki gelişmeleri takip etmeyen bir milleti ancak batıyı her yönüyle özümseyenler kurtaracaktır. Gerçek medeniyet batının zihniyetinde teşekkül etmiştir. Çöküşün ve eksik kalışın temelinde batıyı tanımamış olmak yatar. Şairin batıyı tam anlamıyla özümsemesini istediği Haluk da tam anlamıyla ne batılı ne doğulu olabilmiştir. Kimlik bunalımındaki Haluk, doğu ve batı arasında sıkışmıştır. Ancak şair, Haluk’a sürekli “cesur olması” gerektiğini telkin ederek ona bir yol çizmeye çalışır:

*“Elveda ey sevimli yolcu! Gecen
Gündüzün daima yüzün gibi şen
Ruh-i safın kadar beşuş olsun
Geldiğin yer çiçek, çemen dolsun
Elveda ey şetairetli yolcu! Hayat
Bir karış yol fakat şunun akıbet
Onu hergün biraz büker uzatır
Ey şetairetli yolcu gün kısadır
Gece bazen mahuf olur lakin
Sen cesur ol gayur ol en sakin
Yolculuk uykudur. Büyük kuşlar
Yenecek dalga yok kasırğa arar”*

Tevfik Fikret’e göre; zaman tüketici ve yok edici özelliğiyle hayatı bir karış yola dönüştürür. İnsan, zamana etki etme yetisinden mahrumdur. Dış âlemin huzursuzluğu, zamanda ve zamanın algılanmasında da bir huzursuzluk oluşturur. Günün kısa, vaktin dar olması, Haluk’un acele davranmasını gerektirmektedir. Zamanın dinamik ve karmaşık gerçekliği karşısındaki insan, yaşama edimi içinde sınırlandırılmışlığın etkisiyle ruhunda birtakım sıkıntılar hisseder. Bu sıkıntının bilincindeki insan için sakin bir hayat yolculuğu söz konusu değildir. Tevfik Fikret’e göre, yolculuklarını uykuda geçirenler ve kendileri dışındaki dünyaya kayıtsız kalanlar, düşledikleri şeylere kavuşamazlar. Oysaki şaire göre, büyük kuşlar, uykunun sıradanlığına kendilerini kaptırmazlar. Çünkü uyku kendinden geçme ve dışarıya karşı kayıtsız olma halidir. “Şiirsel mitolojik gelenekte kuşlar, evrensel bölgeler arasında bağlılık kuran ilahi içeriğin sembolleri gibi karşımıza çıkarlar” (Beydili 2005: 356). Kuşların “yenecek dalga yoksa”, “kasırğa araması” onların mücadeleci yönlerinin göstergesidir. Kuşun yukarıdaki dizelerde kullanılması tesadüfî bir durum değildir. Kuş, “üretici bir imgedir.” Haluk’un zaman karşısında “kuş donuna” girmesi mitolojiyi çağrıştırmaktadır. Haluk ve

Haluk'u şahsında idealize edilen nesil, tinsel anlamda kuş gibi göklerde yükselirse 'eksik özne' olmaktan kurtulacaktır.

*"Geçeceksin yarın bu yoldan sen
Ellerin şerha şerha, bağrın hun
Fakat alın açık, yüzün handan"*

Tevfik Fikret, yaşama ve yaşama ait olana güvenmez. Yaşamın insanın karşısına çıkardığı eşiklerden geçme sürecinde; eşğin aşılması ve yolculuğun başarıyla tamamlanması sırasındaki engeller beden ve ruhun yorulmasına neden olur. Ancak engeller aşıldıktan sonra başlayan yeni hayatta Haluk'un "almı açık" ve "yüzü handan" olacak ve hem Haluk hem de Haluk'un izinde olan gençlik kaostan kozmogoniye ulaşmayı başaracaktır.

Ortak şuurun ifadesi olan imgeleri Mehmet Akif Ersoy'un şiirinde biçim değiştirmiş olarak görmekteyiz. İki şiirde de memleketin içinde bulunduğu durum aynı sembollerle anlatılmıştır.

*"Lakin ister misin oğlum müteselli olmak
İçtimai bütün amillere kudretle bak
Bunların her birinin kuvveti, maziye inen
Kökü miktarı olur; çünkü bu amillerden
En derin köklüsü, en sağlamı en hakimidir
Şimdi sen bizdeki kudretleri eşsen birbir
Göreceksin ki; bu millete fazilet en uzun
En derin köklere yaslanmada; hem sonra onun
Bir mübarek suyu var, hiç kurumaz: din-i mübin"*

Yukarıdaki dizelerde kullanılan imgeler Tevfik Fikret'in şiirinde geçen imgelerle aynıdır. Her iki şair de "ağaç" imgesiyle Osmanlı İmparatorluğunu kastetmiştir. Küçük bir tohumdan büyük bir ağaç oluşması ve bu ağacın kökünün sağlam bir zemine oturması küçük bir beylikten imparatorluğa giden yolu sembolize eder. Kök, mazidir ve tamlığa giden yoldur, gövde ise eksiklikten kurtulmuş olmaktır. Kökün sağlamlığı ve derinliği "tamamlanmış olmanın" ve "kozmosa ulaşmanın" kanıtıdır. Ağaç, Mehmet Akif'e göre sağlam bir zemine oturmuştur çünkü suyu "din-i mübin"dir. Yükselmek ve sonludan sonsuza ulaşmak ancak dinle ve dinin buyruklarını yerine getirmekle olur. Din duygularını yaşayan insanlar, karamsarlığın baskısından kurtulmuşlardır. Din, onlar için zor anlarda sığınılacak yaşamsal alandır. Tevfik Fikret'le aynı imgeleri kullanan Mehmet Akif Ersoy da ilmin yerine din hâkimdir:

*"Hadisat etmesin oğlum seni asla bedbin
İki üç balta ayırmaz bizi mazimizden
Ağacın kökleri mademki derindir cidden
Dal kopmuş ne olur? Gövdesi gitmiş ne zarar"*

GENÇLİĞE BAKIŞLARI AÇISINDAN TEVFİK FİKRET VE MEHMET AKİF ERSOY

*O bakarsın yine üstündeki edvarı yarar
Yükselir fıskırıp, afaki perişanımıza"*

“Balta” ve “karga” sembolleri Akif’in şiirinde biçim değiştirmiş olarak karşımıza çıkar. Tevfik Fikret, baltanın parçalayıcı özelliğini şiirinde kullanmış ve karamsar bir hava oluşturmuştur. Mehmet Akif’e göre baltanın parçalayıcılık özelliğinin pek bir önemi yoktur. Hiçbir balta, ağacı kökünden çıkaracak kadar yetkin değildir. Kök, güçlü olduğu müddetçe, gövde kesilse bile köklerden yani bir ağaç oluşur.

Mehmet Akif Ersoy’un “kök”e yani mâziye bakışında geçmişe duyulan bir özlem yoktur. Mazi, bir sığınak değildir. Bugünkü serüvenin başarılı geçmesini sağlayacak, etkin bir aydınlık ve tükenişlerin oluşturduğu tekdüzelikten kurtulmayı sağlayacak güçtür. Bu anlamda, “Asım’ın nesli”ne düşen görev Batı’nın sadece ilmini alarak, bu ilmi “yurda getirmeleridir:”

*“Sade garbın ilmine dönsün yüzünüz
O çocuklarla beraber gece gündüz didinin
Giden üç yüz senelik ilmi tez elden edinin
Fen diyarından sızan na-mütenahi pınarı
Hem için, hem getirin yurda o nafi suları”*

Tevfik Fikret, ayırım yapmadan batıyı bütünüyle kucaklamak ve batıya sarılmak isterken, Mehmet Akif Ersoy batının sadece ilmini istemektedir. Çünkü batı “medeniyet maskesi” altında sömürgecilik faaliyetlerini sürdürmektedir. Akif’in düşünce temellerini batının sömürgeci zihniyetine karşı oluşturduğu isyan şekillendirmektedir:

*“Hani bir ömre bedeldir şu geçen her günümüz
Bir gün evvel gidiniz, bir saat evvel dönünüz
Şarkın ağışu açıktır o zaman işte size
O zaman varmanın imkânı olur gayenize”*

Zaman, Mehmet Akif’in şiirinde de problemdir. Geleceğin bilinmezliğini ortadan kaldırmak için “bir ömre bedel olan günlerin” gizini çözmek gerekir. İnsanın gelişmesi ve yaşamın farkına varması zamana yenik düşmemesine bağlıdır. Doğu toplumunun Asım’a ve onun nesline kucağını açması için mekânsal ve bilimsel genişliğin bir an önce yapılması gerekir. “Maddeye doğru dönen ve bedeni tanıma isteğiyle yanıp tutuşan ruh, kendi öz kimliğine varır.” (Eliade 1993: 122).

Ortak şuurun oluşturduğu Asım ve Haluk tipleri, temelde aynı sorunun çözümüne farklı noktalardan ulaşmaya çalışmışlardır. Biri milli ve manevi değerleri esas alarak batının sadece ilmini almayı amaçlamış, öteki manevi değerleri bir kenara bırakarak, akli ön planda tutup batı pozitvizmini benimsemiştir. Değişen ve gelişen dünyanın şartlarına ayak uydurmaya çalışan

insanın kendine örnek alması gereken ideal bir tip oluşturması gerekir. Bu durumun farkında olan Fikret ve Akif özellikle Türk toplumunun içinde bulunduğu şartlara bağlı olarak Asım ve Haluk tiplerini idealize etmişlerdir. Mehmet Kaplan, Fikret'in oluşturmak istediği bu yeni insan tipinin özelliklerini Haluk'un Amentüsü şiirini esas alarak şu beş noktada toplar:

- 1- İnsanın kendisine, akıl ve bilgisine inanması
- 2- Terakki fikri
- 3- Hakkın kuvvete galebe çalacağı inancı
- 4- İnsanlar arasında birlik ideali
- 5- Varlıkta "kudsi ve muallâ, bir kudret-i külliyyenin mevcudiyetine iman (Kaplan 2004: 169).

İdealize edilen tip her ne kadar dinden uzak olsa da idealist bir dünyevi görüşe sahip olmalıdır. Bu fikirler Haluk'un şahsında somutlaştırılır. Asım ise idealize edilen fikirlerin inançla birleştiği noktada yücelir. Millet'in kurtuluş savaşı yıllarında çektiği sıkıntıları yüreğinde derinden hisseden Akif, bu yarayı gelecek nesillerin bir daha yaşamaması için Asım tipini idealize etmiştir. Yıkılış devri ve sonrasında zor anlar geçiren Fikret'in bireysel sıkıntılarını gün ışığına çıkaran Haluk, onun düşüncelerini paylaştığı bir idealdir. Bu ideal Fikret için zor zamanlarda bir kurtarıcı gibidir. "Ve Fikret, Hürriyeti tıpkı uzak ve meçhul gurbetteki kahramanın dönüşünü bekleyen esir masal prenslerinin üzüntülü intizarı içinde bekler. Hürriyet gelecek ve onunla beraber yeni bir insanlık, oğlu Haluk'un timsali gibi gördüğü yeni ve temiz bir nesil hayata hâkim olacak." (Okay 1998: 151). Asım ise hem Akif için hem de Türk milleti için devrin şartlarını yaşayan, anlayan, yorumlayan bir ideal tiptir. Haluk da Asım da idealleri uğruna zorlukları ve ıstırapları göğüslemeyi gaye edinmiş kişilerdir. Fikret'in idealleri uğruna gayesinin peşini bırakmayan Haluk'u karşısında Akif'in cepheden cepheye koşan vatanını kanı ve canı pahasına koruyan Asım'ın nesli vardır. Her iki tip de bir devrin anatomisini yansıtmaları bakımından önemlidir. Tanzimat sonrası yüzünü batıya çeviren aydınımızın Avrupa'daki ideal insan olma çabaları ve kurtuluş mücadelesinde vatanını iç ve dış tehditlerden koruyan genç neslimiz.

Tevfik Fikret'in ve Mehmet Akif'in yaşadıkları devrin şartlarının ağırlıklı olarak etkili olduğu şiirlerinde oluşturdukları Haluk ve Asım tipleri Türk milletinin daha sonraki dönemlerinde farklı yaşama biçimlerinin ortak paydasında buluşmasına hizmet etmişlerdir.

Kaynaklar

- BEYDİLİ, Celal, (2004), *Türk Mitolojisi*, Ankara: Yurt Kitap Yayın.
- ELİADE, Mircea, (1993), *Mitlerin Özellikleri*, İstanbul: Simavi Yay.
- ERSOY, Mehmet Akif, (1984), *Safahat*, İstanbul: Dergah Yay.
- FİKRET, Tevfik, (1945), *Rübab-ı Şikeste*, İstanbul: Ahmet Sait Matbaası.
- KAPLAN, Mehmet, (2004), *Tevfik Fikret*, İstanbul: Dergah Yay.
- KAVAZ, İbrahim, (1996), "Tevfik Fikret'in Şiirinde Tabiat", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 8: 363-368.
- OKAY, Orhan, (1998), *Sanat ve Edebiyat Yazıları*, İstanbul: Dergah Yay.
- TOPÇU, Nurettin, (1998), *Mehmet Akif*, İstanbul: Dergah Yay.